

ad-avane!

Cuadernos españoles
de cultura idista

Ofical organo dil
Iberiana Ido-Societo

Numero 41

Junio 2025

En irga hispana plajo...

Januario - Junio 2025 : 1

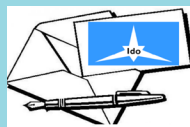

Fundada en el año 1927 para la propaganda
de la lengua internacional IDO.

Editas: IBERIANA IDO-SOCIETO

Redaktero: José Mª Rodríguez

- P. 03 **Ni esas plu honesta kam ni
ipsa konsideras.**
- P. 05 **Zelenski, Trump ... e Gromiko.**
- P. 08 **Hispania en la Pacifiko.**
- P. 14 **Ido, ka mikronacional linguo?**
- P. 19 **Des-fortuno dil urbo Leiden.**
- P. 22 **Libereso di expresado.**
- P. 25 **Idala Niuzi en Hispania.**
- P. 27 **L'altra idala dicionario.**
- P. 28 **Kartuno: "Ka me esas homo
o mashino?"**
- P. 36 **Quino, la patro di Mafalda.**
- P. 39 **Jus aparís...**
- P. 41 **Mea nova kordial amiko.**
- P. 45 **Gramatikal Pagino:
"Sonjar" e "Revar".**
- P. 48 **Nia pioniri:
*Joan Barber i Coris.***
- P. 50 **Ni parolez pri MANUO.**
- P. 52 **Hispan-linguala literaturo.**
- P. 53 **Vortala distraktilo.**
- P. 55 **Solvuri dil pasinta numero.**

Apartado de Correos 3142
E-14080 Córdoba
España - Hispania

idosocietohispana@hotmail.com

Kunlaboras:

Antonio Martínez Rubio
Günter Schlemminger
Pilar Gómez Movellán
Itziar
Alfonso Borrego Cuesta

Ni esas plu honesta kam ni ipsa konsideras

Imaginez ca situeso: vu trovas burso sur strado. Ta burso kontenas kelka bankobilieti e dokumento kun suficanta donaji por konocar qua esas la posedanto. Lu habitas en vua sama urbo, mem ne-fore de vu. Quon vu facus pos konocir qua esas la posedanto dil burso? Ka vu ri-donus la saketo a lu? E quon vu facos se la burso kontenas ne kelka euri, ma importanta quanteso?

Ico ne esas simpla questiono. Ol ank esas la skopo di studiuro di universitati en Suisia ed Usa. Do, l' organizanti dil exploro livis *perdita* 17.000 bursi, en 355 urbi di 40 landi, sur loki ube oli esus facile trovebla, tale en hoteli, fervoyala stacioni, aeroportui e.c. Ofte, ultre bankobilieti e karto di personeso, inter la *perditaji* trovesis klefi. Komprenende, sempre aparis apude telefono ed adreso dil posedanto.

De logika vido-punto, omna ni povas pensar, ke tala pekunio, se mem ne tro granda quanteso, povas helpar l' ekonomio di singla homo. Do, unesma-momente, onu povus deduktar, ke omni, o preske omni, gardus la burso por lu. Tamen, surprize, 51% ek homi, pos trovir burso kun cirkum 14 dolari e vidir l' adreso dil perdanto, kontaktis kun lu por ri-havigar la perditajo.

Duesma punto dil studiuro, quo eventas se la pekunio esas plu granda? Tale, en kelka bursi onu gardis preske 100 dolari. Ma, yen nova surprizo. En ca kazi la proporcio di bona homi, qui ri-donis la perditaji, plu-altigis til 72%. Ne-kredeble! Ka la bursi esis trovata nur da milioneri?

La respondon donis profesoro dil Universitato di Zurich, qua parto-prenis en la studio. Segun lu, singla homo vidas su ipsa kom honesta, ne kom furtisto. Do, se ulu trovas e gardas por su granda quanteso di pekunio, ne-honeste ricevita, lu mustas chanjar sua konsidero pri su ipsa, ed ico signifikas granda psikologia defio.

Tamen, ka ta propra estimeso esas l'unika kauzo dil bona agadi dil trovanti? Tote, ne! Segun la studiuero, bon-voleso ank esas importanta faktoro dil agado di ti, qui ri-donis la burso. Ico videblas precipue kande, ultre pekunio, en la burso anke trovesis klefi.

En ca kazi, preske omna bursi esis ri-donita. Pro quo? Segun l'exploristi unesme onu devas konsiderar, ke se ulu gardas por su pekunio trovita, evidente lu atingos ekonomiala profito, ma ico ne eventas se to, quon onu trovas, esas klefi. Ulte, la trovanto *pozas su en la pelo* dil perdanto, e lu imaginas la problemi por enirar ad-heme. Pro to, preske omni ri-donas klefi perdita, mem por solvar problemo al ne-konocato.

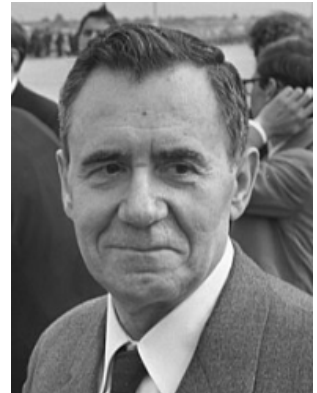
Komprenende, ne omna landi esas simila. Hike ni ne mencionos konkreta stati, ube civitani ri-donas, o ne, perdita objekti, tamen, onu devas dicar ke la demokratiala situeso dil lando influas pozitive, e ke la ri-havigo dil perditaji ne influas dal povreso o richeso dil lando ube ico eventis.

La studiuero finale sugestas konkreta agadi. Exploristi konsilas al guvernanti uzar la publika moyeni ne por kontrolar la konduti dil civitani, nam omna ni semblas esar plu honesta kam onu konsideras, ma por docar la bona rezulti dil bona agadi.

Zelenski, Trump ... e Gromiko

Sur pasinta numero dil revuo, onu parolis pri la teorio Gromiko. Segun ca teorio, se du debatanti, kun diferanta lingui, diskutas pri important afero okazione di internaciona relati, nul ek li mustas renuncar la uzo di sua propra linguo e nultempe devas parolar en la linguo dil altra debatanto, mem se lu sat bone kapablas uzar ol.

Andrei Gromiko, olima ministro pri internaciona relati di Soviet-Uniono, parolis tre bone l'angla linguo, lu uzis ol dum diskursi en USA, ube lu esis ambasadoro, ed anke okazione di interviuvi kun jurnalisti. Tamen, kande lu debatis kun reprezentanti di USA, lu nul-tempe uzis l'angla, lu preferis parolar en sua matralla linguo, la rusa, ed uzar la servi di tradukisti por komprenigar su. Lu opinionis, ke la konocado di linguo, do anke la uzado, ne esas komparebla inter ti, qui havas o ne havas ol kom matralla linguo, e ta diferenco povas esar decidiva se onu parolas pri internaciona debati.

Andrei Gromiko
1909 ~ 1989

La certeso di ca teorio evidentigis okazione dil rekontro en la *Blanka Domo* dil pasinta 28ma di februaro, inter la ukrainia prezidanto Zelenski e l'usana prezidanto e vicprezidanto Trump e Vance. Dum ta renkonto Volodomir Zelenski, qua havas kom matralla lingui la rusa e l'ukrainia, uzis l'angla. Onu devas aceptar, ke lu sat bone parolas l'angla linguo, tamen ne ye la sama nivelo kam l'altra debatanti, Trump e Vance, qui havas l'angla linguo kom matralla.

Vere, la skopo di Zelenski esis laudinda, per sua prefero uzar l'angla linguo lu deziris kontaktar rekte, vid-al-vid, kun la debatanti e mem kun la publiko per televiziono. Tamen, segun specialisti lu fiaskis, nam lu havis problemi por konstruktar kelka frazi e por uzar la maxim apta vorti en la konversaciono.

Zelenski des-facile serchis la justa vorti por dis-konocigar sua mesajo per linguo, qua ne esas lua matralla idioma. Ulte, ico eventis dum danjeroza momento, kande lu esis interpelita, preske violenteze, dal usana prezidanto e vicprezidanto e transmisita al tota mondo per televiziono. Per la uzo dil linguo dil altra debatanti, prezidanto Zelenski pozis su ye suba poziciono, nam evidente la usana prezidanto e vicprezidanto trovis la maxim apta vorti ed expresuri singla-momente.

Prezidanti Zelenski e Trump diskutis bruisse en la “Blanka Domo”
la pasinta 28-ma di februario

Pro quo Zelenski ne uzis la servi di tradukisto? Segun specialisti pri komunikado, kande onu uzas tradukisti en konversaciono, e pluse en televizionala intervjuo, onu ne transmisas la mesajo efike al askoltanti. Tale, l’ usona televiziono konsilas ad omni parolar en l’ angla linguo, vice uzar tradukisto. Komprenende, li supozas ke omni en la mondo parolas sat bone l’angla. Tamen ico ne es reala. Forsan, prezidanto Zelenski pensis, ke debatar kun Trump e responder questioni al jurnalisti per tradukisto des-emocigus sua mesaji.

Onu ne konocas ankore la konsequantaji dil debato Trump-Zelenski, quankam jurnalisti asertis, ke ta 10 minuti chanjos la sinso dil milito en Ukrainio, des-favore por Zelenski, tamen tot-certe ico ja eventeskis kande Trump eniris aden la Blanka Domo. Jurnali e televiziono ja

konsideris ta renkontro kom katastrofo e kom sen-precedenta parolala shoko. Ma, to quo restis reale provita, esas ke nulu mustas renuncar parolar en sua propra linguo kande important aferi esas sur la tablo, mem se ulu konsideras ke onu esas kapabla uzar l' angla linguo sat bone. Evidente Andrei Gromiko esis justa.

Recordamos a todos los que desean aprender o perfeccionar su conocimiento de la lengua internacional Ido, que en la página www.idohispania.com pueden encontrar varios cursos a distintos niveles. Por supuesto el acceso y la descarga de los cursos es completamente gratuita.

2025

150 yari del nasko di Antonio Machado **(1875 - 1939)**

*Marchanto, esas la voyo
ne plus kam tua trac';
marchanto, ne esas voyo:
facesas voyo en la marchad'.*

*En la marchad' facesas voyo
e se lansesas dope regard'
onu vidas la voyo, qua nultempe
itere onu povos pasar.*

*Marchanto, ne esas voyo
ma, nur treki sur la mar'.*

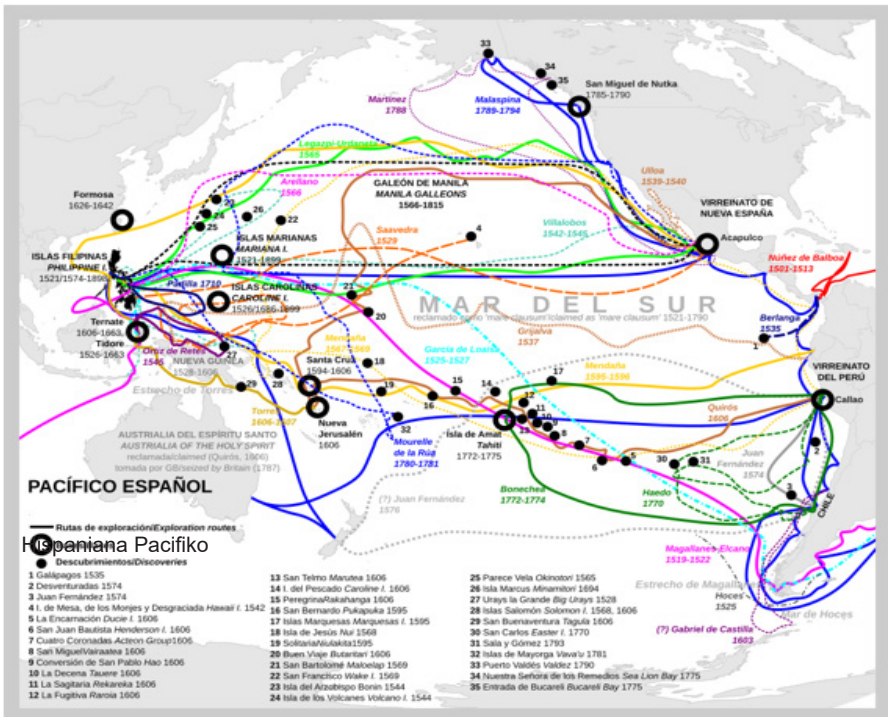
ANTONIO MACHADO

Hispania en la Pacifiko

Dum plu kam tri yarcenti l'Oceano Pacifiko esis regiono grandaparte dominacita, explorita e kulture influencita da Hispania.

La hispan Vasco Núñez de Balboa en 1513, pos transirar l'istmo de Panama, esis l'unesma european qua kontempris ta immensa oceano, komence anke konocata kom "Maro dil Sud". Lore komencis epoko di explorado qua firmigis la hispanala hegemonio super ita vasta regiono insulara.

De la 16ma til la 18-ma yarcenti, hispan expedicioni exploris ne nur la tota Pacifika Oceano ma anke la Pacifika litoro di Amerika, de Fairo-tero til Alaska, ma me parolos konkrete nur pri la voyaji alonge Oceania.

En 1521, la portugalan Fernando de Magallanes, sub la komando di la hispan krono, transiris l'oceano por la unesma foyo dum la expediciono qua, pos lua morto, kompletigesis da vaska Juan Sebastián Elcano, facante la unesma cirkumnavigado dil mondo. Ta voyajo apertis la pordi a konstanta kontakto inter Amerika ed Azia per la Pacifiko.

Depos la 16-ma yarcento, Hispania organizis multa expedicioni di exploro e konquesto: Miguel López de Legazpi fondis l'unesma hispaniala kolonio en Filipini en 1565.

Álvaro de Mendaña esis l'unesma europan qua vizitis insuli qua nomizis Insuli Salomon e Insuli Marquesas; Pedro Fernández de Quirós e Luis Váez de Torres voyajis tra la sudala Pacifiko. Prezente, la stretajo inter Australia e Papua Nov-Guinea nomesas stretajo di Torres, honore al hispan maristo, qua esis l'unesma europan qua transiris ta regioni.

La vaska Andrés de Urdaneta deskovris en 1565 sekura retrovenal itinerario de Filipini ad Amerika, profitante la aquofluo di Kuroshio, qua fluas konstante de westo ad esto. Ta deskovro esis esencal por la transoceana interkonekto Amerika-Azia. De lore, inter la 16-ma e la 19-ma yar-centi, la Galiono di Manila, navo qua konektis Akapulko (portuo di Nova Hispania, prezente Mexikia) kun Manila (Filipini), facis un-foye omnayare, l'itinerario Akapulko-Manila-Akapulko, favorigante komercial e kultural interchango inter Azia ed Amerika.

La hispana esploristi qua voyajis alonge la Pacifiko vizitis multa insuli qua nomizis per hispan nomi. Tamen pose, multa ek ta nomi remplasesis da altra toponimii chefe angla od indijena. Ma, se on regardas mapo, on povas ankore hodie trovar nombroza hispan nomi en la Pacifiko.

Posto-marko dedikita ad
Álvaro de Mendaña,
editita dal Insuli Salomon

Me mencionos kelka exempli:

- Insuli Salomon (nune nedependanta lando), nomizita tale dal esploristo Álvaro de Mendaña, nam il kredis, ke ibe esis la lejendal mineyi de oro dil rejo Salomon mencionita en la Biblio. Guadalcanal, Santa Isabel e San Cristobal esas anke nomi qua trovesas en ta insularo.

- Insuli Marquesas (hodie sub francana suvereneso), nomizita tale honore al markizo de Mendoza, vicerejo di Peru.

- Insulo di Pasqua (anke konocata kom Rapa Nui), insuli Salas e Gomez ed arkipelago Juan Fernández (la tri grupi apartenanta a Chili).

- Insuli Revillagigedo (Mexikia), pro la Konto de Revillagigedo, vicerejo di Nov-Hispania.

- Insuli Karolini (dependanta di Federita Stati di Mikronezia), nomizita tale honore al rejo Karlo la 2-ma di Hispania.

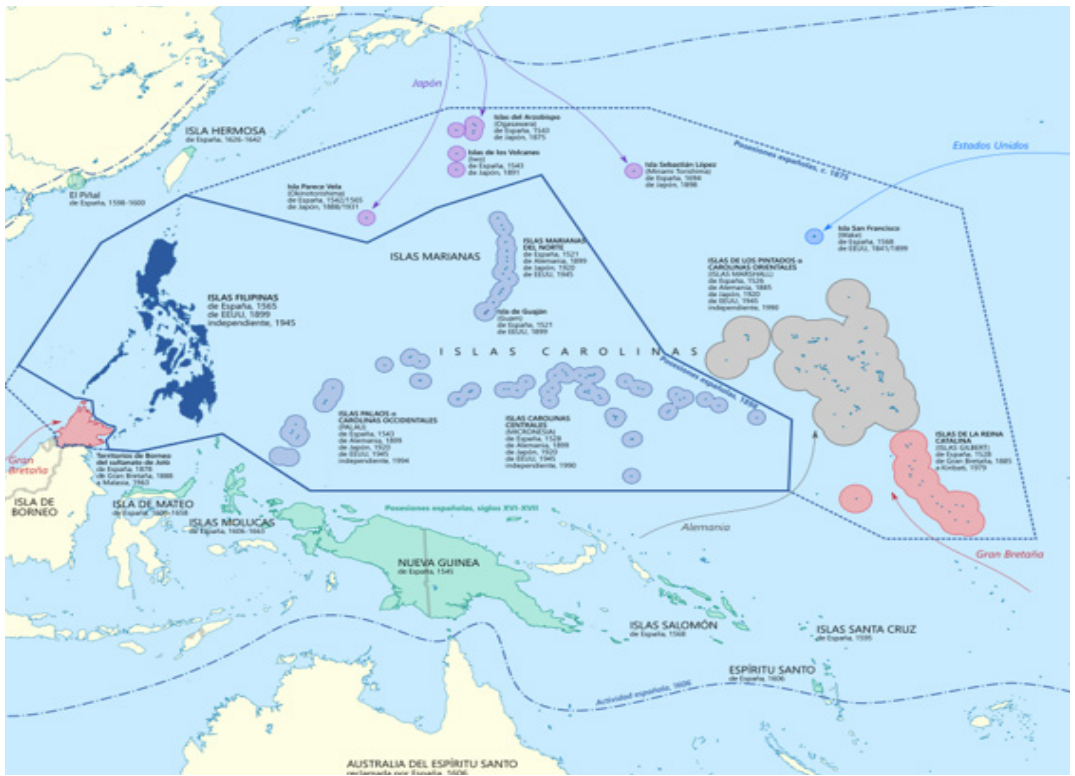
- Insuli Mariani, pro la rejino Mariana di Austria, spozino dil hispan rejulo Felipe la 4-ma. On povas diferencar inter Nordal e Sudal Mariani (amba dependanta di USA).

- Insulo Guam (Sudal Mariani, nomizita dal hispani kom Guaján, Guahan en la chamora linguo).

- Filipini, pro la rejo Felipe la 2-ma di Hispania (nedependanta lando).

Dum plura yarcenti, Filipini, Norda e Suda Mariani (inkluzite Guam) e la maxim parto di Mikronezia (Karolini, Marshal e Palao) esis hispan teritorii, ma la posedo di suda Mariani e Mikronezia esis nur nominal. La maxim importanta hispan influo e heredajo koncentresas ed evidentesas en Filipini e Guam.

En 1898, pos la hispan-usana milito, Hispania perdas Kuba e Porto Riko en Amerika, ma anke Mariani (kun Guam) e Filipini, lua precipua regioni en la Pacifiko, qui dum plur yarcenti esis hispan regioni e qui, de lore, esos administrata da Usa. En 1899, Germania, kun la konsento di Usa, kompras la Karolini, Marshall e Palao a Hispania, la lasta hispan posedaji en la Pacifiko. Hispania vendas ta insuli koaktata, kelke kontravole.

Insularo che la Pacifika Oceano

En Filipini e Guam (insulo di Suda Mariani), la hispanida heredajo esas speciale profunda. Ica influo evidentesas en arkitekturo, gastronomio, kostumi, toponimio, linguo e ceteri. Plu kam 80% di la popularo esas katolika pro l'intensa evangelizala laboro di katolika religioza ordeni.

Filipini e Guam heredis anke multa hispan familial nomi, ne tante pro populal mixturo o masiva enmigrado kom pro administrativ, religial e kultural impozado dum la kolonizo. Pro to, hodie multa personi ibe nomesas Santos, Reyes, Cruz, García, López e ceteri.

En Filipini, la hispana linguo malgre plur-yarcenta guvernado di Hispania, nultempe esis parolata dal plumulto del populo, nur dal eminentaro. La hispana esis kooficala kun la tagalo e la angla til 1973, quankam sua graveso deklinis favore al angla depos 1898, kande Hispania cesis esar metropolo di Filipini. Ma ol lasis rimarkinda traci en

la tagala linguo. Ica linguo, qua es la maxim importante di Filipini, kontenas mili de vorti pruntita del hispana (inter 20 e 33%) en diferanta arei. Me mencionos nur, kom exemplo di hispan influo, la dii di la semano: *Lunes, Martes, Miyercules, Huwebes, Biyernes, Sabado e Linggo* (quanka anke *Domingo* es vorto konocata). La filipina toponimio konservas anke multa geografiala nomi kun hispana radiki, urbi, monti, insuli e cetera.

Tamen, la maxim importante linguala manifesto dil hispan heredajo en Filipini esas nuntempe la Chabakano, kreola linguo hispan-filipina, parolata precipue en la regiono di Zamboanga, kun cirkum 600.000 parolanti. Ol havas gramatiko bazita sur indijena filipina lingui, ma la maxim parto di sua lexiko esas di hispan origino.

Exempli di frazi en Chabakano:

- *Quere yo come ahora* (hispana: “quiero comer ahora”).
Me vol manjar nun.
- *Tiene ele casa na calle Real* (“Él tiene casa en la calle Real”).
Il havas domo en la strado Real.

Altra exemplo: la dii di la semano es tote identa kam en la hispana.

Infanti lernas la linguo chabakana en skolo

Fine, altra evidenta exemplo di hispana heredajo en la Pacifiko esas l'insulo Guaján (Suda Mariani), nune konocata kom Guam, o Guahan en la chamora linguo. Ta insulo esis kolonizita en la 17-ma yarcento e forte evangelizita. La chamori, lokal indijena popolo, adoptis la katolikismo kom lua religio e retenis multa kultural elementi hispanala. Ankore existas kelka hispan traci en la toponimio. Pluse, la chefa placo dil chefurbo Agaña (*Hagatña* en la chamora linguo) nomesas en chamoro *Plasa de España* (Placo di Hispania).

Placo di Hispania en Agaña (Insulo Guam)

La hodiala linguo chamoro, koofical kun la angla, konservas inter 30 e 50% di lexiko di hispan origino. Exemple, la dii dil semano es tre simila al hispan: *lunes, martes, miyércoles, jueves, biernes, satbaddu e damenggo*. Kelka foyi existas du frazi o du vorti, un indijena e l'altra hispana, qui havas la sama signifiko. Exemple: on povas dicar “maolek oga'an” o “buenas dihas”, amba frazi signifikas bon dio.

En resumo, la Oceano Pacifiko esis dum plur yar-centi global hispanida spaco. La religio, linguo, toponimio, familial nomi, arkitekturo, kustumi e gastronomio montras profunda e duranta hispana prezenteso, qua ankore duras.

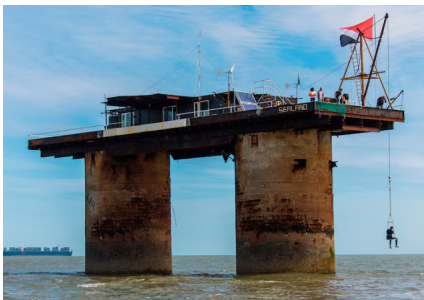

IDO, ka mikronacional linguo?

Quo esas mikronaciono?

Oli esas mikra politikala enti, qui proklamis su ipsa kom ne-dependanta stato, tamen oli esas agnoskata da nul suverena lando, anke ne da internaciona organizuri. Kelka mikronacioni havas teritorio kom bazo por sua existo, komprenende apene tero-peco o simpla tereno. Tale, ni trovas la Princio Sealand, fondita sur marala platformo en la Nordala Maro; anke la regioneto Bir Tawil, dezerta teritorio sen habitanti inter Egiptia e Sudan, qua esas konsiderata kom propra teritorio da nul ek ta stati, do ol esus *terra nullius*. L'usana civitano Jeremiah Heaton profitis ca situaciono e deklaris sua filiino kom suvereno dil mikronaciono “Rejio di Nordala Sudano”, en la yaro 2014 lu mem hisis sur la teritorio la flago di ta mikronaciono.

Tamen, existas mikronacioni qui proklamas, ke lua teritorio esas nur lojeyo, farmo o mem chambro.

Marala platformo ube establisas
Princio Sealand en la Nordala Maro

Jeremiah Heaton fondis la Rejio
di Nordala Sudano en Bir-Tawil

Lasta-tempe, l'informatikala reti facis su apta “teritorio” por fondar ta mikronacioni e, segun kalkuli, existas plu kam 100 ek li, maxim multe en interreto.

Pro quo fondesas mikronaciono?

Ne existas sola justifiko por fondar mikronaciono. Multa ek li esas sociala experimenti, altri naskis kom politikala protesto kontre la prepondero di reala stato, altri esas nur amuzilo dil fondanti, qui deziras esar considerata kom suvereno di stato.

Posto-marki editita dal stato Rainbow Creek establisita en l'urbo Cowwarr (Australia)

Preske omna mikronacioni adoptas karakteri existanta en la reala stati. Do, li organizas politikala strukturi, ofte fantaziala, nam mikronacioni esas fondata maxim ofte da sola homo o da mikra grupo de amiki. Tale, onu mencionas foye politikala partisi, guvernierio e se la mikronaciono esas rejio od imperio, mem povas existar nobeli.

Mikronacioni ofte prenas karakteri di teritorial stati, quankam oli havas apene kelka habitanti en teritorio tam ampla kam gardeno cirkum domo o nur simpla chambro. Malgre ico, preske omna mikronacioni aprobis sua flagi, himni, ofical moneti, postmarki e mem, kelka ek li, editis propra pasporti, qui uzata en aeroportui ofte provokis trompo al stalal employati en la frontiero.

Pasporto dil mikronaciono
Populara Republiko di Slowjamastan
establisita en dezerto di Kalifornia.

Interretala mikronacioni

Depos l'aparo e popularigado di interreto la establiso di mikronacioni multiplikeskis. Ca nova mikronacioni ne posedas propra teritorio, ma retala situo. Ca situo pov esar simpla tot-terala texajo (www) qua esas kreata dal fondero dil mikronaciono, tale: Moriel, Hezpenya, Nivent, Titania e mult altri. Od anke pov esar forumo ube interesiti opinionas pri la nova stato, tale: Waterland, Nova Edeno e.c. Karaktero di amba grupo di retala mikronacioni esas la fakto, ke sur la reto aparas ne nur la politikala strukturo dil naciono, ma anke inventita donaji pri la historio e la geografio dil stato.

Amas-komunikilo dil Rejio Talossa, un ek l'unesma mikronacioni.

Qua lingui es parolata en la mikronacioni?

Maxim ofte l'ofical linguo dil mikronaciono esas la matral idioma dil fondero. Tamen, ico ne sempr eventas, do, existas mikronacioni qua preferis altra lingui.

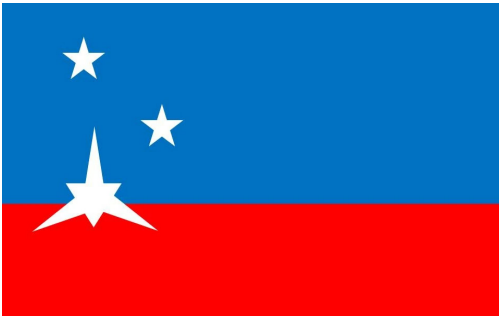
Un ek la maxim konocata mikronacioni, ca-foye efemera stateto kun teritorio, esis la Republiko dil Insulo dil Rozi. L'itala injeniero Giorgio Rosa komencis konstruktar sur-marala platformo distanta ye 11 kilometri dil italiana litoro, lore ca platformo trovesis exter la teritoriala maro di Italia. En la yaro 1967 la strukturo esis par-konstruktita, lore en 1968 Giorgio Rosa fondis oficale la Republiko dil Insulo dil Rozi. Un ek l'unesma decidi dil fondero esis adoptar l'esperantal linguo kom ofical en la nova republiko. Ma, kom dicite ca mikronaciono esis efemera, tale, nur un monato pos l'establiso, italiana jendarmi okupis la platformo, qua fine esis par-destruktita da militala-navo

Altr exemplo esas la rejio di Talossa, fondita en la yaro 1979 dal usana adolecanto, evanta 14 yari, Robert Ben Madison. La teritorio di

ca rejio esis reale lua propra chambro en l'urbo Milwaukee, stato Wisconsin. Quankam angla-parolanto, la fondero preferis krear nova linguo por la mikronaciono, ca linguo ancor es developigata. Kom kuriozajo onu devas dicar ke “Talossa” en la finlandana linguo signifikas “en la hemo”. Du jurnali esas editata en ta linguo, ube esas posibla konocar la politikala vivo di ta mikronaciono

Kad Ido-linguo esas l'ofical idiomo en ula mikronaciono?

Yes, Ido esas l'ofical linguo dil republiko di Nova Edeno, ultre la hispanian idiomo. Nova Edeno, dil qua la nomo ja esas pruvo pri l'idismo di ca mikronaciono, esis fondita la 11-a di januaro di 2008 da Lua Majesto Roderic la 1-ma. Nova Edeno ne havas propra teritorio, ol existas nur en interreto cirkum forumo. Quankam en la komenco Nova Edeno esis rejio, rakontas la historio di ca mikronaciono, ke civila milito kelka monati pos l'establiso abolis la rejio ed onu proklamis republiko kun la nova prezidero Gael Devin.

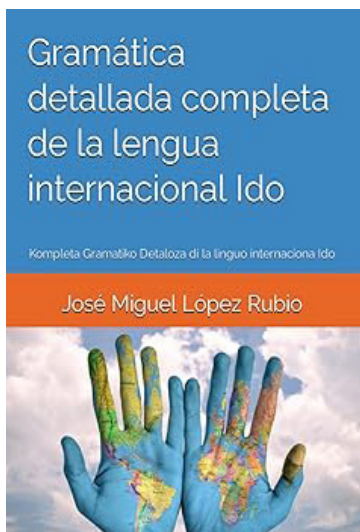

Ne nur la nomo dil mikronaciono “Nova Edeno” relatas kun l'internaciona linguo Ido, anke la flago e la blazono memorigas ol.

Segun informi, Nova Edeno havas 24 habitanti, dil qui nur 11 havas nov-edena civitaneso. La chefurbo nomesas Netpolis, altra urbi esas Totoral, konsiderata kom la marala portual urbo dil republiko e la pitoreska vilajo Agromia, en la provinco Agrotterra.

Nova Edeno esis un ek la mikronacioni qui establis *Microcom*, o komunitato di mikronacioni. La sideyo di ta organizuro trovesas en Netpolis, la chefurbo di Nova Edeno.

Renkontro di bi-linguala skoli

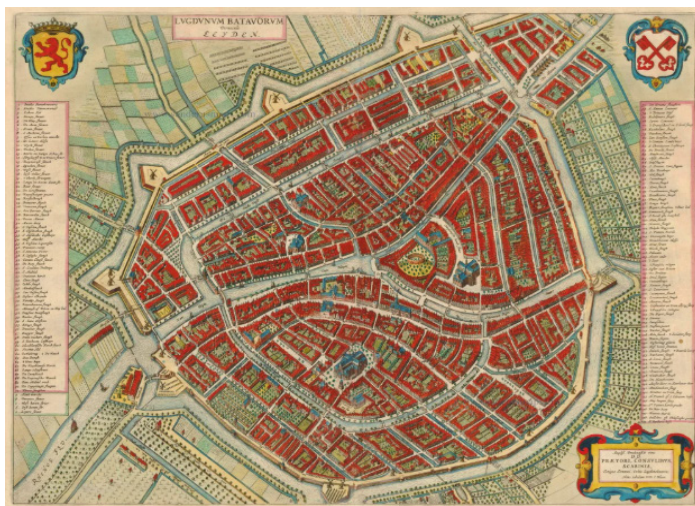
Akirebla che www.amazon.es la libro “Gramática detallada completa de la lengua internacional Ido”. La verko esas la tradukuro aden la hispana linguo di “Kompleta Gramatiko Detaloza” da Louis de Beaufront, verkita en la yaro 1925, kom ri-imprimuro dil texto qua dis-konocigis la linguo Ido en la yaro 1907.

Ca verko esas la refero dil internaciona linguo Ido, e nun esas lektebla ank en la hispana linguo danko al laboro da José Miguel López Rubio.

Preco: 11'39 €

Des-fortuno dil urbo Leiden

Ca urbo esas nomizita ja de-longe Leiden ed ankore nul-tempe savis, pro quo, til la 21-a januaro di 1807. Ol esas situata apud la Rheno en la rejio Holland e havis ante ca dio dek-e-unamil domi, en qui habitis 10 000 homi, ed esis dop Amsterdam la maxim granda urbo en la tota rejio. Ca-matine on levis su ankore ye same kam omna dii, unu pregis lua „Deo guvernez lo“, la altru renunciis lo, e nulu pensis a to, quale aspektos ye la vespero, quankam navo esis en l’urbo kun sepadek bareli plenigita per pulvero.

Anciena mapo dil urbo Leiden (yaro 1649)

On manjjs dejuno per apetito same kam altra-die, quankam la navo esis ankore presente. Ma kande pos-dimeze l’indexi sur la granda turmo indikis quaradek kloki e duimo - diligenta homi sideskis heme e laboris, pia matri bersis l’infanti, komercisti okupis su pri lia aferi. Pueri kun-venis en la vesperala skolo, ocianta homi enoyis e sideskis en taverni ludar per karti e drinkar vino.

Ula affiktanto des-quisites pri la nexta dio quon lu manjos e drinkos, per quo lu vestizos su, e furtisto forsan jus pozis falsa klefo en stranjera pordo – e subite eventis detonego- La navo kun lua bareli de pulvero recevis fairo ed explozis. Dum kurta instanto (vi ne povas lektar tam rapide kam lo eventis), dum instanto tota longa strateti plena kun domi kun omno, quo apartenas a to habitas e vivis, frakesis o hororinde lezita. Multa cent homi esis vivante e mortinte enterigita sub l’eskombri o grave vundesis.

Johannes Jelgerhuis, nederlanda piktisto, reprezentis l’urbo 3 dii pos la tragedio.

Tri skol-edifici esis ruinita kun omna skolani, qui restabis en la domi. Homi ed animalo, qui dum la des-fortuno esis proxim la strado, esis per la povo di la pulvero lansita aden la aero e ri-venis a la tero ye kompatinda stando. Des-fortunoze anke incendio eventis, qua balde ye omna loki furieskis, e ne povis estingesar, pro ke multa magazini kontenis oleo e balen-oleo e same flamifis. Oktacenta di la belega domi kruligis o mustis demolisesar. Lor on vidis, quale vespere povas divenar altra kam esis en frua matino, ne nur kun febla homo, ma anke kun granda e popul-richa urbo. La rejo de Holland quik donacis kelko a singla homo, qua vivante povis salvesar.

Anke la mortinti, quin esis tiriti ek l'eskombro, on portis a la komon-domo, por ke lia parenti povis for-prenar li por honesta enterigo. Multa helpon esis facita. Quankam Anglia e Holandia inter-militis, malgre to de London venis navi kun helpo-moyeni e granda pekunio-sumi favore la des-felicozi, e lo esas bela, nam la milto nul-tempe darfas atingar la kordio. Esas male, kande tondras avan omna pordegi ed avan omna mar-portui.

Johann Peter Hebel (Aus dem Schatzkästlein des Rheinischen Hausfreundes)

Günther Schleminger

***Ka Vu deziras kun-laborar kun la revuo?
Sendez vua artiklo, informo, desegnuro...
idosocietohispana@hotmail.com***

Libereso di expresado

En nia mondo, jurnalisti ed altra homi kunlaboranta en la skopo informar ofte esas enkarcerigata e, regretinde, foye anke ocidata pro sua servo facita al libereso di expresado.

Libereso di expresado, segun l'artiklo 19-ma dil Universala Deklaro pri Homala Yuri, esas *la yuro opinionar ed expresar libere; ica yuro inkluzas libereso tenar opiniononi sen interfero e sendar, recevar e komunikar informi ed idei per irga moyeno e ne-egardante frontiери*. Komprenende, ca yuro ne devas sufrar restrikti dal stato o da altra institucuri. Ol esas un ek la esencala yuri dil homaro, ligita al yuro informar e publisar.

Plu kam 80 jurnalisti esas ocidata singla-yare en la mondo.

Ca libereso facas su evidenta che kelka spaci, tale, del yuro partoprenar en publika disuti til la posibleso editar libri, skribar artikli od expresar opiniononi en sociala reti. Komprenende, la libereso di expresado ne esas absoluta yuro, nam ol povas esar limigita kande ol konfliktas kun altra yuri, tale protektado dil publika ordino, la nacional sekureso o la lukto kontre la diskriminaco.

Ol esas protektinda en la internaciona socio depos l' Universala Deklaro pri Homala Yuri (1948) e la Pakto Internaciona di Civila e Politikala Yuri (1966), amba texti garantias la libera aplikado di ca fundamental yuro.

La libereso di expresado havas plura karakteruri, tale:

- Yuro komunikar idej: lore, onu garantias ke irgu povas savigar sua pensi ed opinionoj, sen timo a posibla reprezalj.

- Aceso ad informado: tale, onu povas decidir plu bone en demokratala socij.

- Pluralismo: la libereso di expresado favorigas l' existo di diversa opinionoj e vido-puntoj.

- Responsoj e limitoj: la libereso di expresado ne protektas expresuroj di odio e violento, do, onu devas evaluar etike certa komuniki e niuzoj.

- Legala protekto: libereso di expresado esas protektata da legoj en multa landoj, mem existas internaciona normoj segun qui, libereso di expresado esas fundamentala yuro.

Kom dicite, la libereso di expresado esas fundamentala yuro, tamen ne absoluta, nam ol pov esas limigita kande la aplikado domajas altra fundamental yuroj, kom la nacional sekureso, la publika ordino, la personala honoro o la yuroj di altri.

Altra posibla limigo di ca libereso esas la favorigo dil odio o la violento. Ca limigo esas necesa se onu deziras efektivar la yuro di expresado en socio respektanta la kun-vivado di omni.

Ek la historiala vido-punto, la origino dil libereso di expresado en Europa trovasas en la anciena Grekia, ube la idej permesar kritiki e disputoj esis la bazo por la developado dil ideali dil occidental kulturo. Pose, dum la moderna tempi komencis formale l' aplikado de ca libereso kun la developado dil racion-epoko, kulturala ed intelektuala movado di intelektuali dum la 18-ma yarcento en Europa, speciale en Francia ed Anglia. E fine, depos la 20-ma yarcento, la libereso di expresado facis su esencala parto dil internaciona normoj dil homal yuro.

Tamen, en plura landi, anke che kelka demokratala, ca yuro ne esas garantiata da guvererii e povoza institucuri, qui volas kontrolar jurnali e televizioni por dominacar, rezulte, la publik opiniono.

La developado dil libereso di expresado grandigas la mondal komunikado, nam nur ca libereso posibligos kun-havar idei, opinioni e disputi quik per social reti, blogi e niuz-loki. Sed, ico esas motivo di nova problemo: l'aparo di falsa niuzi, odiala expresuri e la retala censuro. Nov ed olda defii por la libereso di expresado.

Pilar Gómez Movellán

Idala Niuzi en Hispania

Iberiana Ido-Societo ja esas legala asociuro IbIS

Kun granda plezuro ni informas ke la pasinta 29-ma di mayo di 2025, la hispaniana administrerio aprobis l'establiso di asociuro kun la nomo ASOCIACIÓN IDISTA IBÉRICA / IBERIANA IDO-SOCIETO. Do, la hispan idista movimiento ri-havas nova nacional asociuro. La administrerio ne permesis a ni uzar la nomo «Hispan Ido-Societo», nam ja existis altr asociuro kun ta sama nomo qua, adminime ek la legala vido-punto ankor existas. Ol esis la asociuro fondita en Barcelona en la yaro 1963 da Juan Luis de Nadal i Quadras, qua nul-tempe oficale des-aparis, malgre ke vere ol cesis existir ante multa yari.

Recordamos a todos los simpatizantes de la lengua internacional IDO que desde el pasado mes de mayo ya existe oficialmente la Asociación Idista Ibérica. Animamos a todos los que aprendieron, aprenden o simplemente les gusta esta lengua a apuntarse a la asociación. Para contactar con IbIS (Iberiana Ido-Societo) escribenos a: idosocietohispana@hotmail.com

La logotipo dil asociuro til mayo '25

... e nia aktual grafika simbolo

Idala Niuzi en Hispania

Idala turisto en Madrid

Pro maladeso Hans Stuijbergen, membro dil Direktanta Komitato dil Uniono por la Linguo Internaciona Ido, ne povis parto-prenar en l' Ido-konfero dil yaro 2024, qua eventis en la hispaniana chefurbo. Kande lua saneso ri-establis su, lu vizitis la urbo e kontaktis kun Alfonso Borrego, madridana idisto. Komprenende, li uzis l'internaciona linguo... ca-foye cirkum fresa e saporza biro.

Alfonso e Hans, du viri an du biri.

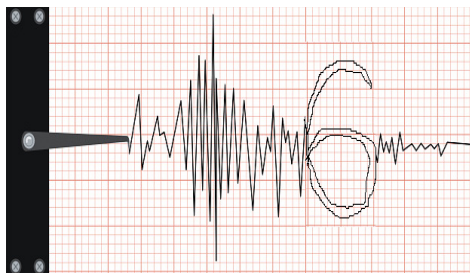
Si eres hablante o simpatizante de la lengua internacional Ido, te recordamos que puedes hacerte socio y colaborar con la recién creada asociación idista en nuestro país.

www.idohispania.com

L'altra idala dicionario

Ex-plorar

Studiar sorgoze ula temo, ma kande onu obtenas la finala rezulturo dil laboro, ol ne kontentigas.

Sis-mografo

Aparato por kalkular la movi di sulo kande la nivelo trovesas inter 5 e 7 gradi.

R-adiar

Pronuncar la formulo di politeso kande onu su separas del litero R.

Ka me
esas
Homo @
Mashino ?

Yen me. Mea nomo esas Roger Alf. Dum la du lasta yari me imaginis ca momento. Me esas juste che la pordo dil hemo di Diana. Me tinklis la klosho e me vartis elu. Me ne savis kad omno ico esas korekta, ma balde me trovos respondo...

Yes?

Saluto, Diana!

*Elu observis me kun kuriozeso.
Me vartis lua vorti.*

Pardonez! Ka me konocas vu?

Yes, Diana. Me esas Roger!

Elu paleskis. Semblis ke mea vorti vundis lu.

Ne esez fola! Roger mortis ante du yari pro acidento.

Certe, ma me nun ri-venis.

To ne povas esar certa!

Kredez a me! Papiliono.

Ca-momente me vidis granda surprizo che lua vizajo. Me nomis elu "Papiliono".

Papiliono? Quon tu savas pri co?

Nam me esas Roger. Sideskez, me rakontos omno.

Omno okuris ante du yari. Lore me vehis mea automobilo, forsan me facis lo tro rapide. Subite, aparis kamiono post kurvo en la voyo.

Omno nigreskis cirkum me. Me vidis nulo, me audis nulo, me sentis nulo. Me esis en granda vakua spaco. Certe me mortis, tamen me povis pensar ed imaginar.

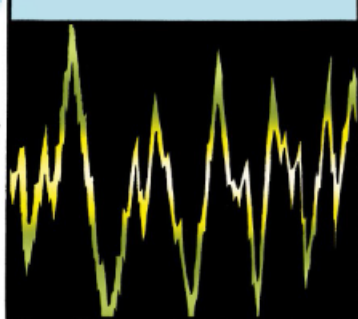
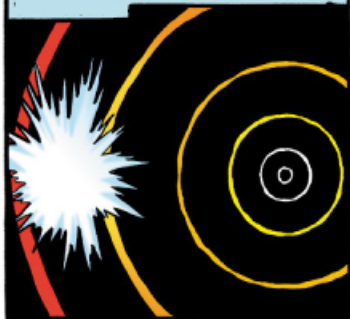
Quanta tempo pasis? Me ne savas. Kad ico esas la morto? Me anke ne savis lo. Ca-momente me povis facar nulo. Nur pensar pri tu. Quon tu facus? Quon tu sentus? Quon tu imaginus?

Forsan pasis dii, semani, mem monati. Me povis nur sonjar kun tu. Tamen, uldie me sentis ulo. Subita forta frapo quale vibrado.

Me submersis me en ta vibrado, ma nulo eventis. Pokope, me sentis me pendanta en l'aero, quale ebullianta en aquo.

Lore, me sentis nova vibrado, cafoye plu intensa e akompanita da lontana soni simila al voci. Me sentis la vibradi plu laute.

E subite me perfekte askoltis voco. Me volis plorar. Ibe me esis akompanita da ulu !

Roger Alf, se mea kalkuli estas justa, tu nun povas askolti me. Me esas la profesoro Hugo Nelson.

Yes, me povis audar lu, ma me deziris multe plu. Me volis parolar, vidar, respirar, marchar ...

Roger, savez ke dum la lasta kin monati ni experimentis kun tu. Tua korpo mortis ma tua cerebro permanas tote viva. Do, tu vivas.

Tu sufris teroroza automobil-acidento, ma felice nia laboratorio trovasas apud la voyego e ni trovis tua cerebro ankore viva. Ni konservis ol hik en la laboratorio. Akompanas me D-ro Klan.

Saluto, Roger!

Me askoltis du diferanta voci e me komprenis omno.

Dum la lasta monati ni konstruktis voc-registrilo, qua transformas mea voco en ondi, quin tu povas registrar e komprenar. Tale, ni povas komunikar kun tu.

Po un monato, lu forsan povos vidar; pose lu akiros tusho-senso, e tale, pokope lu esos kapabla havar omna sensi.

Me esis tre kontenta. Me esis kapabla askoltar la konversacii dil profesori, e mem la muziko qua esis audebla che la laboratorio.

Omno pronta, Roger.

Me nun konektos kablo aden tua optikala nervo. Se omno bone funcionas, tu povos vidar.

Do, esez pronta por omno, Roger. Ye la komenco tu ne povos distingar sat bone l'imaji, tamen pokope figuri e konturi esos facile distingebla che tua cerebro.

Me expektis ne-paciente. Me audis soni di kabli e konversacio dil profesori. Pose, imaji simila al anciena televizioni aparis en mea cerebro. Pokope me vidis du figuri, yen la profesori.

Ka lu vidas ni?

Con me deziras, tamen ni devos vartar, til kande lu povos parolar.

Yes, yes! Me povas vidar ambe. Durigez via labori, durigez!

Me havas ideo!

La profesori komencis debatar qualmaniere li povis kontaktar kun me. Me komprenis nulo, ma me fidis a li.

Yes, ni povus konstruktari voc-registrilo.

... kontrolita de procesoro en lua spino.

Ta teorii semblis esar stranja. tamen me tote kredis ye li. Se li esas sucesoza, me balde povus parolar, marchar, vidar...

Ni komencez laborar.

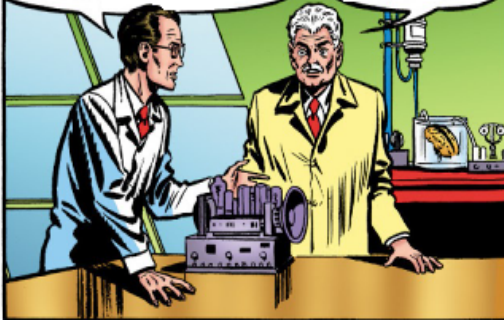
Me havas surprizo. Me ja konstruktis ta mashino.

Un ek la profesori tiris stranja mashino del armoro.

L'impulsi sendita ek lua cerebro esos transformita al audebla soni.

Ni povas verifikar juste nun, kad ol bone funkcias.

Yes, quik! Konektez la mashino a mea cerebro. Me volas parolar, marchar, vidar.

Nun, esos necesa konektar l'anodo kun la cerebro.

Solvita!

Profesoro prenis mikrofono e lu parolis laute.

Roger, ni konektis voc-registrilo a tua cerebro. Ni deziras facar experimento kun tua cerebrola nervi.

Ni questionos a tu kelka aferi. Por responder YES, pliz sendez du impulsi. Se tua respondo esas NE, nur un impulso.

Me sentis konekto di kablo a mea cerebro. Co esis stranja.

Do, Roger. Ka tu povas audar me ?

Quon me devis facar? Quale me povis sendar impulsi?

Roger, ka tu audas?

Roger!
Du impulsi.

Me plu-fortigis mea pensi. Yes, yes me volis klamar.

Roger, respondez!

bip, bip...

L'experimento esis sucesoza. Pos du hori kun nova prubi, la profesori ajustis frekveni, funkciioni ed elektrala fluadi.

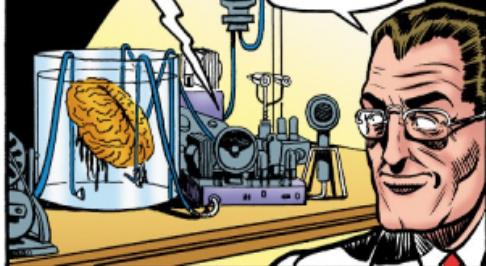
Nun, havez tua propra pensi. La komputero transformos oli ad audebla soni.

Dum la venonta monati me ri-lernis parolar. Me semblis esar infanto, qua prononcas sua unesma vorti. La profesori ne cesis laborar por konstruktar kompleta korpo.

Profesoro, kande me havos korpo?

Paciento, Roger! Ni ankore devas solvar kelk aferi.

Me vidis la konstruktado di mea nova korpo, facita da plastiko, metalo ed elektro-magnetala muskuli.

Yen la chefa procesoro, ol esas konektita a tua spino per mili de kabl.

Tua cerebro esos konektita a tua spino per mikro-procesori. Tua elektro-magnetala impulsi igos posibla omno: marchar, vidar, audar, prenar objekti, parolar e.c.

Tamen, Roger, atencez! Tua cerbo devas esar submersita en specala fluido, qua bezonas oxigeno por regenerar su. Anke, atomala baterio prokuros energio a tua korpo. Ed omno provokos mikra bruisi audebla extere.

Du kameri funkcioj quale tua okuli, e tu povos audar per du laut-parolili, qui transformos la son-ondi.

Me esis tre kontenta, fine me havis nova korpo e vere me semblis esar autentika homo.

Roger, tu devas esar pacienta, tale tu povos movar bone tua muskuli

Me agis quale infanto. Unesme me lernis movar mea brakii e pedi. Pose, me marchis.

Bone, Roger tre bone!

Do, du yari pos mea acidento, me ja esis pronta ri-venar aden la mondo.

Roger, morgo tu ja povos ekirar de la laboratorio.

Bonege!

Kande me ekiris de la laboratorio, Tu, Diana esis mea unesma ed unika penso. Me kompris treno-bilieto, me quik deziris vizitar tu.

Videz ta viro, matro. Lu semblas roboto.

Sshh! Karlo. Esez polita!

E yen la tota historio, kara papiliono. Avan tu aparis plastiko, esas kapabla metalo e la cerebro di Roger.

Roger, me dicar nulo

Me sempre amis tu, Roger. Ma un yaro pos l'acidento, me konocis Bob.

Bob?

Bob es mea spozo!

Mariajita! Diana mariajis su!

Ma tu ri-venis Roger!
Me des-mariajos! Me
vol esar kun tu.

Diana,
mariajita!

*Me nul-tempe imaginis ke lu
povus komencar nova vivo sen me
Ma, ico eventis, me ja ne esis en
lua vivo.*

Roger, me amos
tu sempre!

Me...

*Ka certe? Kad elu amas me? Lu paroleskis pri
des-mariajo kun Bob.*

Ne, Diana, ne! Me esis fola e me
ne povis imaginar lo.

Roger, ni
esos denove
kuna.

Quo me esus apud Diana?

*Nur peci de plastiko e metalo. Certe elu meritas
homo apud lu. Me povas ofrar nulo.*

*Pardonez! Ico omno esis
granda eroro mea.*

Quon tu volas
dicar?

Yen l'unika justa ek-iro...

Pardonez a me, Diana! Yes, me esas
reala, ma me esas apene roboto. Me nun
vidas ke Roger Alf mortis.

Ne, ne
dicez to.

*Me dicis adio e me klozis la pordo. Me en-iris en
obskura strado. Me nun ri-venos aden mea hemo,
ol trovesas che la profesori.*

Adio, mea
papilono!

FINO

QUINO, la patro di Mafalda

Quankam Joaquín Salvador Lavado Tejón naskis en Mendoza (Argentina) en la yaro 1932, lua genitori esis hispana, di Andaluzia, pro co, lu konservis andaluziana achento dum sua infantal evo. Lu recevis la nomo Quino, por diferenciar lu de sua onklo, qua anke nomesis Joaquín. Hazarde, anke lua onklo esis desegnisto e co vekis lua intereso por la kartuni.

Do, en la yaro 1945, pos la morto di sua matro, lu komencis studiar en la Bel-arta skolo en l'urbo Mendoza. Balde, anke lua patro mortis. Lu livis la skolo, segun sua vorti fatigata desegnar nur amfori e jari. Lore, lu komencis laborar en editerii di Buenos Aires kom desegnisto, tamen en la komenco, lu ne sucesis.

Pos la militala servo lu definitive establis su en Buenos Aires en la yaro 1954. Quino publisis sua unesma vinyeti en la yurnalo "Esto es", e pose en "Leoplán", "TV Guía", "Vea y Vea" e "Damas y Damitas". En ta yari lu ja esis konocata desegnisto.

En la yaro 1963 la kompanio Mansfield, qua vendis hemala elektronikala aparati, komisis lu krear kartuno ube la progatonisto havus nomo komencanta per la litero "M". Lore naskis "Mafalda". Fine la kompanio ne developis la projeto, tamen Quino duris kun la kartuno, qua unesme aparis en la revuo "Leoplán" e pose en "Primera Plana". Balde la vinyeti iris tra la oceano e venis aden Europa, hike onu editis kartun-libri di Mafalda en Italia, Portugal e Hispania.

Mafalda esas filio di socioekonomiala mez-klaso en Argentina. Lu reprezentas l'idealista ed utopiala deziro pri plu bona mondo, quankam kun pesimisma karakterizivi pro la situaciono, ne nur de sua lando, ma anke dil tota mondo. Mafalda denuncas la maleso, la ne-apteso dil homi e precipue ne-solvita aferi kom la militi e la hungro. Lua konstanta questioni jenas l'adulti, nam lu sempre kontroversas la nuntempa aranĝita mondo.

Same, Mafalda tote konciasas pri la sociala progreso dil mulieri, ni pensez ke la kartuno esis editata dum la 60-ma e 70-ma yari. Elu imaginas sua futuro en laboro kom interpretisto en Unionita Nacioni, nam ibe lu povos luktar favore dil tot-mondala paco. Komprenende en la vinyeti aparas altra protagonisti, li esas la genitori di Mafalda ed elua amiki: Miguelito, Felipe, Susana, Manolito, Libertad, e lua fratulo Guille...

Quino desegnis ultima-foye vinyeti pri Mafalda en la yaro 1973, segun lua propra vorti “l’idei exhaustis su”. Kelka yari pose, en 1976, teroriva eventi okuris en Arjentinia, militala stato-stroko, lore omna liberesi revita da Mafalda des-aparis. En ta yaro Quino exilis su de Arjentinia e iris aden Italia, ibe lu dure laboris kom kartun-desegnisto.

Quankam, sen-dubite, Mafalda esas la maxim importanta desegnuro di Quino, onu ne povas obliviar altra vinyeti, sempre adportante lua acida vidado dil aktuala mondo.

Quino ri-venis aden Arjentinia en la yaro 1990, en ta yaro la hispaniana guvernerio koncesis a lu anke la hispana civitaneso, ta quin anke havis lua genitori. En Arjentinia Mafalda esis ja nacional simbolo, omna-loke editesis libri kun la vinyeti di la simpatioza e utopiatra puerino.

Joaquín Lavado Pastor mortis en sua urbo en la yaro 2020, ma Mafalda ne restis orfana, lu duras esar la filiino di omni qui deziras atingar plu iusta e pacoza mondo.

Jus aparis ...

Poemeti haikua e haikuatra, **da Partaka.**

Partaka esas un del maxim fekunda ed emimenta skripteri di poemeti en Ido. Aparas nun libro-forme 110 poemeti, quin lu skriptis e publikigis dum la pasinta yari en Ido-forumi.

L'autoro invitas ne simple lektar, sed anke meditar li.

La libro esas libere lektelebla che:

https://ia600903.us.archive.org/31/items/poemeti_haikua_e_haikuatra/Poemeti_haikua_e_haikuatra.pdf

La nova Melusine / Die neue Melusine, **da Johann W. Goethe**

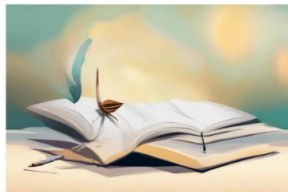
Aparas nun tradukita aden Ido rakonto dal famoza germana skriptisto Goethe. Kompozita dum la yaro 1806-7 ed unesma-foye publikigita en 1817. Ol esas moderna varianto pri mezepokala legendo.

En 103 pagini la libro prizentas amba texti: la germana e la traduko aden l'internaciona linguo, dil qua la tradukero esas Günter Schlemminger. Editas Germana Ido-Societo.

Gonçalo Neves

BLU INSPIRO

Editerio Sudo
2025

Blu Inspiro, da Gonçalo Neves

Yen la kinesma Ido-poemaro dal portugalana autoro Gonçalo Neves. Hik, lu nun prizentas 9 poemi ek katenizita haikuatri, kontenanta entote 525 versi, quin lu skriptis en la yaro 2024.

L'autoro definas “haikuatro” kom tri-versa poemeto sequanta la silabo-skemo di klasika haikuo, ma traktanta irga temo.

Editata dal Editerio Sudo, ol esas libere lektebla che:

<https://ia902309.us.archive.org/8/items/blu-inspiro/Blu%20inspiro.pdf>

Michael Kohlhaas, da Heinrich von Kleist

Yen verko da germana poeto, romanisto, dramatifisto e rakontisto, famoza por lua intensa verki emococharjita, qui exploras la komplekseso dil homala naturo e la kontradici dil socio. Ca novelo parolas pri la sercho di justeso dal kavalo-komercisto Hans Kohlhaase (qua esis reala persono).

La libro prizentas en sua 235 pagini bilingua texto, en la germana ed en Ido. La tradukero esis Günter Schlemminger.

Editas: Germana Ido-Societo.

Mea nova kordial amiko

- Hodie, fine, vu povos ek-irar del hospitalo. La kirurgio en vua nova kordio esis sucesoza. Felice, onu trovis donacanto preske en la lasta momento. E ne obliviez! Vu mustas evitar irga kontakto kun malada homi ed anke tushar irga bestio, speciale hundi. Irga infektado pro parazito sen-dubite provokus tre serioza problemi a vua nova kordio.

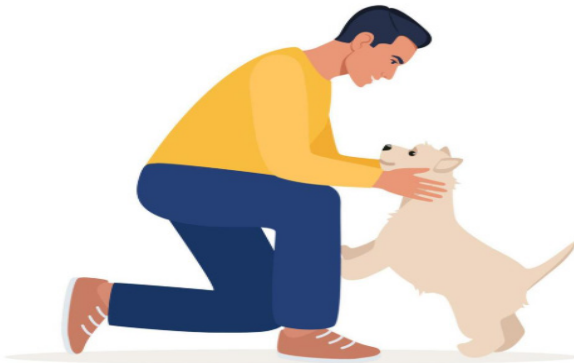
Yen la vorti dil doktoro kande me ek-iris del hospitalo. Kardiopatio igis necesa transplantaco di nova kordio. Felice, mem lasta-momente, aparis donacanto.

Nul problemo existis relate kontakti kun bestii. Me ne havas che me domala bestii, me certe ne prizas li, e nul-tempe me amis hundi. Tamen, malgre ico, me ne komprenas quo eventas de ante kelka semani.

Komprenende, pos mea ek-iro del hospitalo me sequis reguloze la konsilii, od ordoni, dil doktoro. Me sequis sanoza vivo, me apene manjis magra nutrivi, e nek alkoholo nek tabako trovesis en mea vivo. E relate bestii, me chesis vizitar mea fratulo, l'unika en mea familio qua havis domala bestii.

Tamen, omno chanjis ante du semani. Uldie, me promenis surstrade tre frue, talmaniere me evitis la fumuri dil automobili. Lore, sur la avana trotuaro aparis hundo. Lu vivace agitis sua kaudo. Me savas puke pri hundi, ma certe ta movado signifikas afeciono. Ma subite, me prenis mea bastono kun la skopo timigar lu, se la hundo fine proximeskis, ca-momente me memoris ke la doktoro ordonis a me evitar irga kontakto kun hundi por evitar paraziti.

Malgre la bastono en mea manuo hundo proximeskis an me, e stranje! me prizis ta hundo. Me sentis me akompanita e mem amata. La kaudo dil hundo ne chesis movar su, lu extensis sua lango por lekar me e sama-tempe lu odoris mea manui e mea vizajo, mem mea pektoro, ube mea nova kordio ri-pulsis de ante kelka monati. Nu, reale mea nova kordio nultempe chesis pulsar, unesme facis lo en la pektoro dil donacanto, pose en mea propra korpo. Vere, ne la kordio, ma la korpi gardanta ol chanjis su.

La hundo, quale nov amiko, sequis me. Ne esis necesa guidar lu per rimeno til mea hemo. Yes, mea hemo, ube la doktoro deziris vidar nul bestio, specale hundi. Ma, ta nov amiko esis diferanta, lu, pos vidir me, elektis a me kom nov amiko. Semblis ke lu antee konocis me.

Kande me arivis ad-heme me chanjis mea vestaji, me nudigis mea pektoro, ibe granda cikatro memoris a me, singla-matine, ke me havis nova kordio. Mea nov amiko vidis mea cikatrata pektoro e quik lu

saltis, lu agiteskis rapide e vivace sua kaudo e venis por odorar mea pektoro, ube mea nova kordio pulsas. Ka mea nov amiko savis ke me havis nova kordio e lu ipsa deziris sanigar mea vundi? Pro quo la hundo prizis tante mea pektoro?

La hundo ne movis su fore de me. Se me staceskis dum nokte, lu akompanis me; kande me promenis sur-strade, lu marchis apud me, e sempre, sempre kande me chanjis mea vestaji, lu venis an me por odorar mea pektoro e lekar mea cikatro. Me komprenis ke lu esis felica. Posible, antee lu esis nur stradala hundacho, ma nun lu esis felica domala akompananto.

Kande me devis ri-vizitar la doktoro, okazio de medikala reviziado, komprenende, me ne mencias l'existo de mea nova amiko. Hundi che me esis ulo tute interdiktata, segun la preskripti dil doktoro.

- *Vu esis fortuneza, dicis la doktoro. - Ni preske perdis omna esperi trovar apta kordio por vu. Ma lasta-momente okuris trafikala akcidento ed aparis donacanto kun kordio apta por Vu.*

- *Ho! Me ne savis ke la donacanto mortis pro akcidento, me respondis.*

- *Yes! Teroroza akcidento qua provokis a lu definitiva komato. Lua familiani aceptis des-konektigar lu del mashini qui igis posibla artificiala vivo. Pose li decidis donacar lua organi, informis la doktoro.*

- *Granda homo, lu esis, me respondis kom dank-espresuro pro la miraklo, qua la ne-konocata donacanto, igis posibla.*

- *Yes, tot-certe. Me ne konocas lua nomo, ca afero ne povas aparar en la medikala informi. Ma, sen-dubite lu devis esar granda homo. Kande okuris l'akcidento lu voyajis akompanita da hundo. La bestio ne sufris domaji e dum la tota tempo, lu esis an la pordi dil hospitalo,*

segun la flegisto dicis. Semblis ke la hundo nultempe deziris abandonar lua amiko e volis permanar sempre apud lu, rakontis la doktoro. E lu dure dicis:

- Mirakloze, quankam la donacanto mortis lua kordio sequas viva. Me ne savas quo eventis al hundo.

J.M.

***Ka la hispana gubernierio debatis chanjar la nomo dil stato?
La Prezidanto aparis en konfero kun la posibla nova nomo.
Yes! Hispania! En IDO!!!! Kad ica chanjo eventos en 2040?
Ka vere?***

Prezidanto Pedro Sánchez dum la konfero “Hispania 2040”, qua eventis en Madrid la pasinta monato januaro.

Gramatikala Pagino

“Sonjar” e “Revar”

En español cuando utilizamos el verbo “soñar” nos referimos tanto a tener un sueño cuando estamos dormidos, como a un proyecto que queremos alcanzar y ver cumplido. En otros idiomas ocurre lo mismo, *I have a dream* dijo Martin Luther King en el año 1963. Y no es que hubiera tenido un *sueño* mientras dormía, sino que el *sueño* que quería alcanzar era que gente de diferentes razas tuvieran los mismos derechos.

Sin embargo, en Ido para una y otra acción se utiliza un verbo distinto. Así, si hablamos de las representaciones que se forman en nuestro cerebro cuando dormimos, usaremos el verbo “sonjar”; mientras que si nos referimos a esos proyectos que queremos conseguir, entonces hablaremos de “revar”.

Referido a ambos verbos en primer lugar hay que decir que los dos son intransitivos, es decir, no llevan objeto directo. Así que si soñamos, ya sea durmiendo (sonjar) o despierto (revar), aquello que soñamos tiene que ir unido al verbo de alguna manera, no basta con añadirlo simplemente al verbo. Así no diremos: *Hiere nokte mi sonjis bela momento apud tu*, sino que será necesario unir el verbo y el complemento con alguna preposición, la más usual es “*pri*”, pero también podemos encontrar “*kun*”. Aunque no se trata de una regla exacta, podemos decir que la preposición “*pri*” la usaremos cuando soñemos con algo o con una situación, y “*kun*” cuando soñemos con una persona.

- *Hiere nokte me sonjis pri bela aventuro.*
Ayer por la noche soñé una bonita aventura.
- *Ante kelka semani me sonjis kun mea patro.*
Hace algunas semanas soñé con mi padre.

**Sonjar : soñar cuando se duerme.
Revar: soñar cuando se está despierto**

También podemos añadir una frase entera, sin necesidad entonces de usar ninguna preposición:

- *Hiere nokte me sonjis ke me vivis bela aventuro.*

Ayer por la noche soñé que vivía una bonita aventura.

Veamos algunos ejemplos más:

- *Elu sempre revis esar famoza aktorino en Hollywood.*

Ella siempre soñó con ser una famosa actriz en Hollywood.

En este caso usamos el verbo “revar”, porque se trata de un proyecto que tenía ella desde siempre, no un sueño que se repitiera todas las noches.

- *Singla-nokte l’infanto sonjas kun sia amata hundo.*

Cada noche el niño sueña con su querido perro.

Es decir, el niño sueña cada noche con su perro, no se trata de un proyecto que quiere conseguir, sino algo que tiene, que tuvo o que tendrá y cada noche sueña con él.

- *Me ofte sonjas ke me povas flugar.*

Yo a menudo sueño que puedo volar

Resulta evidente que se trata de un sueño que se produce mientras se está dormido, no parece muy lógico tener como objetivo poder volar.

**¿Tienes sueño? *Ka tu somnolas?*
Sí, tengo sueño. *Yes, me somnolas***

Por cierto, un sueño terrible, es decir una pesadilla se dice “inkubo” y si queremos decir “tener pesadillas” diremos “sonjar kun inkubi”.

Me tremas kande me sonjas kun inkubi

Si no es lo mismo “sonjar” que “revar” también serán distintos los sustantivos de esos verbos. Así “sonjo” es un sueño mientras dormimos, mientras que “revo” es el sueño que nos hemos marcado en un determinado momento. Veamos algunos ejemplos:

- *La projeto ankor esas nur revo.*
El proyecto todavía únicamente es un sueño.
- *Dum-nokte ni havas ne nur un, ma diferanta sonji.*
Durante la noche no tenemos uno solo, sino diferentes sueños.

Veamos ahora algunas palabras relacionadas con ambas ideas “revar” y “sonjar”:

- *Revema*: soñador, que tiende a tener ilusiones.
- *Revacho*: ilusión absurda, ensoñación.
- *Revachema*: ensoñador, que tiende a ensoñaciones, iluso.
- *Sonjajo*: cosa que se sueña.
- *Sen-sonja*: insomne.

Nia Pioniri

Linguo internacionala

JOAN BARBER I CORIS

La historio di Ido en Hispania esas plena ye singulara homi, qui, ultre sua laboro, okupis sua tempo en la satisfacado di social aferi. Un ek ta homi esis la kataluniano Joan Barber i Coris.

Joan Barber naskis en Tossa de Mar (Girona) en la yaro 1894. Pos laborir en kelka ofici, lu sucesis facar docala studii en la yaro 1933 ed establisar skolo en Barcelono, ol esis la skolo “San Pedro Apostol” en la strado Alt de San Pere en la kataluniana chefurbo.

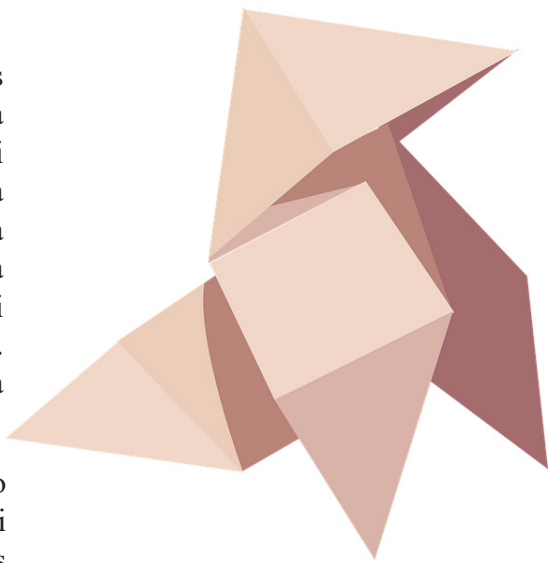
Joan Barber sempre interesis su pri la docado e korekta uzado dil lingui, tale en la jaro 1959 lu redaktis studiuro ube aparis plu kam 4000 ne korekta uzi dil hispana linguo en ofical texti. Lu sendis la monografio al Rejala Akademio dil Hispana Linguo, dil qua la sekretario retro-sendis al Sioro Barber letro kun dank-expreso pro la laboro facita favore al linguo.

Lu anke havis intereso pri fotografado. Unesme, oportas dicar ke lua familio havis profesionala foto-studieyo, sen-dubite ibe lu lernis facar bela fotografuri. Tale, en la yaro 1953 lu editis bela kolekturo di posto-karti kun imaji di Tossa de Mar. Pro to, la konsilantaro dil urbo aprobis ante kelka yari la nomizo di strado di Tossa de Mar per la nomo “Carrer Joan Barber i Coris”.

Strado dedikita a
Joan Barber i Coris
en Tossa de Mar (Girona)

Tamen, Joan Barber estas plu konocata kom un ek la maxim habila papero-falderi en Hispania. Yes, ol esas la tradicional arto, nun konocata anke kom *Origami*, qua konsistas en la kreado di figuri per faldado di simpla papero. Lu atingis granda famo inter la papero-falderi en Hispania.

Joan Barber i Coris esis un ek la maxim konocata e habila paper-falderi en Hispania

Lua maxim granda habileso konsistis en la faldado di paperi por konstruktar kruci. Oli esis ornamita kruci, quin lu ofris al amiki ed ofte mem vendis. Per la vendado di ta artaji, lu atingis pekunio, qua pose esis entote donacita por la lukto kontre la lepro en la mondo. Vere, Sioro Barber esis jeneroza homo.

Relate la internacional linguo, kom dicite lu interesis su pri la konocado e korekta uzo dil linguo. Ne esas konocata ube lu lernis Ido, ma tot-certe ico eventis en un ek l'olima grupi en irga kataluniana vilajo o per la sucesoza korespondala kurso dil olima Hispan Ido-Societo. Ma, certe lu parolis l'internaciona linguo, tale, en la yaro 1954 l'asociuro elektis lu kom membro dil Komitato dil Hispan Ido-Societo.

Joan Barber i Coris laboris kom direktoro e docisto en sua skolo til la yaro 1982. Lu mortis en La Atmella del Valles (Barcelona) en la yaro 1990. Nuntempe, la strado Joan Barber i Coris en Tossa de Mar memorigas ad omni pri ta multifaceta homo qua, komprenende, ank esis idisto.

Artiklo 5-ma dil Statuti dil Iberiana Ido-Societo

L'Iberiana Ido-Societo sentas su heredanto dil granda laboro developigita dal parolanti dil internaciona linguo Ido en Hispania, depos lua en-dukto en nia stato en la yaro 1907. Kun ca skopo l'asociuro helpos e favorigos studiuri pri la historio dil hispaniana ido-movemento.

Ni parolez pri:

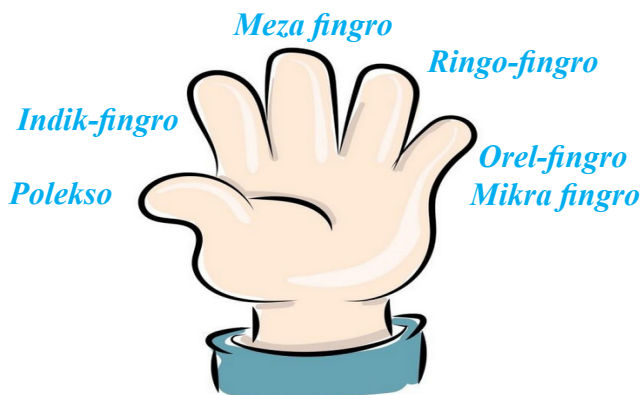
MANUO

Manuo: Organo di prenado e di tushado, ye la extremajo di la brakio, che la homo kun kin fingri.

Vorto e frazi en la hispana linguo en tradukuro aden Ido relatanta a .
MANUO

- Tener buena mano: **Esar habila en ulo.**
- Echar una mano: **Helpar**
- Algo de segunda mano: **Brokantajo.**
- Ser un manirroto: **Esar disipanto, disipero.**
- Dar la mano: **Salutar per manuo.**
- Mano de obra: **Laboristi.**
- Mano de santo: **Miraklatra remedio.**
- Manosear: **Manuagar.**
- Dar de mano: **Par-finar.**
- Ir de la mano: **Irar manuo en manuo.**
- Mano oculta: **Nevidebla manuo.**
- A mano armada: **Armizita.**
- Ir de mano en mano: **Cirkular.**
- Hacer manitas: **Inter-karezar sua manui.**
- Con la mano en el corazón: **Kun mea manuo en la kordio / sino.**
- Volver con las manos vacías: **Ri-venar sen suceso.**
- Con la mano en el corazón: **Kun mea manuo en la kordio / sino.**
- Votar a mano alzada: **Votar per manui.**
- Tener mano dura: **Havar harda manuo.**

- Balonmano: **Handbalo**.
- Dejar algo en las manos de Dios: **Livar ulo ye la Deala volo**.
- Caer en manos de alguien: **Venar al manui di ulu**.
- ¡Manos arriba!: **Levez vua manui!**
- Traerse algo entre manos: **Preparar sekrete ulo**.
- Votar a mano alzada: **Votar per manui**.
- Hecho por una mano maestra: **Facita da maestrala manui**.
- Equipaje de mano: **Manuo-bagajo**.
- Pedir la mano: **Propozar mariajo**.
- ¡Quita las manos de ahí!: **Forigez tua manui!**
- Frotarse las manos: **Fricionar sua manui**.
- Tener una buena mano en el juego de cartas: **Havar bona karti en ludo**.
- Coger a alguien con las manos en la masa: **Kaptar ulu en la justa momento**.
- Llevarse las manos a la cabeza: **Pozar la manui ad-sur la kapo**.
- Escribir a mano: **Skribar per manuo**.
- Echar mano de alguien: **Demandar helpo ad ulu**.
- Lavarse las manos ante un problema: **Negar irga propra responso**.
- Mano de pintura: **Induturo**.

Hispan - linguala Literaturo

LA SAETA¹

*Qua prestas a me skalo,
por klimar sur ligno-pec'
e desklavizar lore la manui
di Iesu di Nazaret?*

Populara religiala kanto.

Ho! yen la trista kantad'
al Kristo di la cigani,
sempre kun sango en la manui,
sempre por desklavizar!

Kanto dil popolo andaluz
qua singla klara printempo
laute demandas helpo
por klimar til la kruc'!

Kantad' di mea kara land'
qua lansas flori
ad Iesu agoniant
yen la fid' di mea genitori.

Ve! ma ol ne es mea kantad'
nek povas nek vol me kantar
a ca Iesu mortant
ma a ta, qua marchis sur la mar'.

Antonio Machado (1912) (trad. J.M.R.H)

¹ Saeta esas religiala kanto ludita, precipue, okazione di procesioni dum Pasko en Andaluzia.

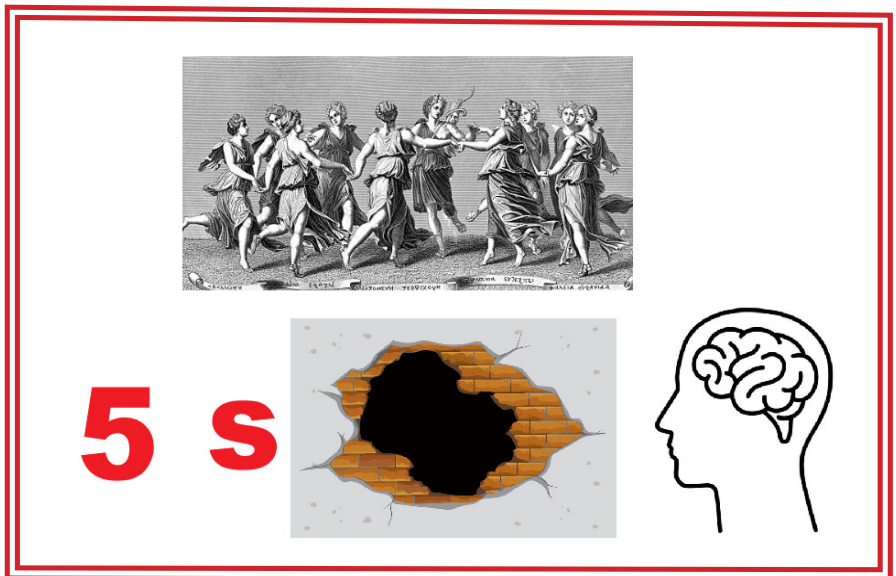
Vortala Distraktilo

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	.							
2								
3			■			■		■
4								
5					■			■
6								
7		■						
8				■			■	

1. Irar de supre ad infre.
2. Qua ne agis ulo mala.
3. (*Inverse*) Che la verbi, dezineco di indikativo futuro. ■
Sufikso, qua signifikas “decendantato di...” ■ Konjunciono qua uzesas por inteligar frazi.
4. Nomo rezervata, prefere, por la albuminoidi simpla.
5. Ici ed iti, sen ecepto. ■ (*Inverse*) Ca kozo. ■
6. Organaro glanda, situata en la floro e qua kontenas suko mielatra.
7. L’unesma. ■ Facii, parti qui esas dextre o sinistre che objekto.
8. (*Inverse e sen la lasta vokalo*) Farbo, argilo friable, flava o reda, ■
Interjeciono per qua onu advokas. ■ Sur l’automobili en Dania.

- A. Agar segun sua arbitrio pri ulo o pri ulu.
- B. (*Adverbo*) Qua ecesas omna grandeso o quanteso mezurebla. ■
Ca litero esas un ek la abreviuri di ponder-unajo.
- C. Ca kozo. ■ Frato di mea patro.
- D. Ta, qua esas advokata a psiko-movo plu vivaca. ■
- E. (*Inverse e sen la lasta vokalo*) Paradizo terala. ■ Finalo dil participo presenta pasiva.
- F. Sur l'automobili di Senegal. ■ (*Inverse*) Homi qui su distingas per sua prodaji o sua granda valoro.
- G. Direktir sua tota penso ad.
- H. (*Inverse*) Finalo di la verbi ye infinitivo di prezento. ■ Ronda litero. ■ (*Inverse*) Tempo-quanto qua fluas inter du pasi da Suno ye la sama meridiano.

Rebuso

Por animar festo oportas ludar...

Solvuri dil pasinta numero

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	V	E	T	E	R	A	N	O
2	A	N	I	M	A	L	O	
3	N	E	R	A		A	L	O
4	I	M	A	N	A	R		S
5	T	I	N	O		M	E	I
6	A	K	O	R	D	I	O	N
7	T	O			E		L	E
8	O		A	D	I	R	O	T

Rebuso

Famoza filmo kun surprizanta fino.

Sur l'imajo aparas kelka vorti. Singla vorto kontenas la silabo SO, ecepte la sisema.

Tale: SOneto; perSONo; klaSO; SOrto; heriSONo; odiseo; ofenSO

Do, la respondo esas: La sisema sen so

LA SISEMA SENSO

Filmo kun surprizanta fino!

La lengua internacional elegida
oficialmente por la
Delegación para la Adopción de una
Lengua Auxiliar Internacional

París 1907